

Discussiestuk in twee delen. **Deel 2**, door Marieke van Beek (Na'ima)
Dit artikel is eerder verschenen in Raqs wa Risala nr.13, 2010

Ben jij een échte oriëntaalse buikdanseres?

De meetlat

De mystificatie rondom buikdans sticht veel verwarring in deze kunstvorm.

Er zijn nog steeds mensen die denken dat Mata Hari een buikdanseres was en dat Tribal echte buikdans is.

Wie lesgeeft, zoals ik al 18 jaar, komt deze gemystificeerde beelden voortdurend tegen.

Het lijkt niet minder te worden ondanks de moderne informatiekkanalen. Vele danseressen geven zich uit voor buikdanseres terwijl ze iets anders doen.

De verwarring is verantwoordelijk voor kwaliteitsvermindering, ontstaan van oppervlakkigheid en onduidelijke beeldvorming. Wat moet je als je jong bent en gegrepen door buikdans? Wie kun je geloven? Waar haal je je danslessen? Wat is nu echte buikdans?

Vorig jaar gaf ik een workshop op een zwarte basisschool aan getalenteerde kinderen. Ik liet ze een dvd zien van de Bellydance Superstars. Ze vonden er niets aan en vroegen om een echte buikdanseres. Ik zette Fifi Abdo en Suheir Zaki op en ze waren tevreden. Het stemde mij gelukkig dat kwaliteit werd herkend zonder dat ik daarin gestuurd had.

In de landen van herkomst zijn geen opleidingen. Opleidingen die de buikdans kwaliteit zouden kunnen meegeven vanuit de wortels, kunnen standaardiseren en oorspronkelijkheid zouden kunnen bewaken (er zijn wel enkele persoonlijke initiatieven).

De buikdans als kunstvorm is dus vogelvrij en afhankelijk van persoonlijke integriteit van de danseres. In hoeverre danst ze vanuit de oorsprong en respecteert ze de essentie van de buikdanskunst? Communiceert ze dit ook naar buiten toe?

Duidelijkheid

Om duidelijkheid te scheppen heb ik een oriëntaalse meetlat ontworpen. Het is een hulp om oriëntaalse buikdans te analyseren en het percentage authenticiteit te bepalen. Het is geen waardeoordeel. Uitgangspunt hiervoor is mijn vorige artikel waarin ik vier hoofd aspecten beschrijf die mijns inziens bepalend zijn voor het karakter van de dans. Zie Raqs wa Risala nr.13.

Hieronder volgt een samenvatting van de kenmerken:

1. Oriëntaalse muziek

Een buikdanseres danst op oriëntaalse muziek. Er is een duidelijke wisselwerking tussen muziek en dans. De danseres interpreteert deze muziek vaak letterlijk. Ze is dienstbaar aan de muziek.

(Wanneer ze met cd danst is de wisselwerking eenzijdig.)

2. Techniek

Een buikdanseres gebruikt binnenlichamelijke techniek, kleine isolaties en impulsen opgenomen in het geheel.

3. Gevoel

Een buikdanseres drukt het gevoel uit wat de muziek bij haar oproept. Daarbij is er sprake van een breed spectrum. Het uitstralen van levenslust en blijdschap is daarbij het belangrijkste gevoel.

4 Cultuur

a) abstractie

Een buikdanseres maakt bewegingspatronen die abstract zijn. Ze verbeeldt geen personen of dieren. Hooguit gevoelens die de muziek bij haar oproept.

b) improvisatie

Een buikdanseres danst in het moment. Ze heeft geen kant en klare choreografie. Ze danst een half-choreografie waarin ruimte voor improvisatie is. Ze werkt met variabele factoren als podium, publiek en (eventueel) muzikanten. Entertainen in contact met het publiek is een belangrijk onderdeel.

c) seriële structuur

De dans van een buikdanseres bestaat uit afgeronde onderdelen die afzonderlijk te genieten zijn. Steeds wordt een patroon gemaakt en herhaald.

d) Vrouwendans

Dansbewegingen zijn een stilering van het functioneren van een vrouwelijk lichaam.

Score

Er zijn vier hoofdkenmerken waarop elk 100% is te scoren. Wanneer je ze bij elkaar optelt komt er bijvoorbeeld 360 uit. Gedeeld door vier levert dit een eindscore op van 90%.

Het hoofdkenmerk cultuur valt uiteen in vier onderdelen en wordt eerst berekend.

Dit gaat op dezelfde wijze. $(a+b+c+d = x : 4)$

Een eindscore van 90% betekent dat er sprake is van een buikdanseres die voor 90% echte oriëntaalse buikdans beoefent.

Laten we eens enkele danseressen langs de meetlat leggen.

Ik heb danseressen uitgezocht die een hoog niveau hebben maar allen met een totaal andere insteek in de dans.

Dina

<http://www.youtube.com/watch?v=Z7asVhNnNDA>

<http://www.youtube.com/watch?v=7yO62SEaci4>

Dina danst op muziek uitgevoerd door een Egyptisch orkest, Egyptische popmuziek of soms andere Arabische muzikanten bv. Violist Aqel. Haar orkest heeft een eigen sound passend bij haar techniek en gevoelsstijl. Ze scoort op muziek 100%.

In haar techniek gebruikt ze kleine isolaties gecombineerd met grote verplaatsingen op het podium. Ze kan op de plaats een taqsim uitvoeren in shivers en vervolgens met arabeskpassen waarin weer kleine accenten zijn verwerkt de hele breedte van een theaterpodium langsgaan. Dit geeft de zo typische Dina dynamiek. In haar techniek scoort ze 100% oriëntaals.

Gevoel: Dina is een muziekbeest, ze kiest welke lijnen in de muziek ze weergeeft op het podium en is daarin erg overtuigend. Ze is gek op Oum Kalsoum-stukken die ze serieus doorvoelt. Daarnaast straalt ze meestal plezier en ondeugd uit. Als een vrolijke vrouw speelt ze overduidelijk met seksualiteit en erotiek. Dit benadrukt ze met haar kostuumkeuze. Ze is de enige danseres die ik ken die over haar naaktheid heen kan dansen, ze neemt je mee en doet je vergeten hoe schaars ze gekleed is. Het scala aan gevoelens is niet zo breed als bijvoorbeeld bij Nelly Fouad maar is wel diep gevoeld. Ze scoort op gevoel 100% en op vrouwendans 100%

Abstractie 70% Ze maakt nogal eens obscene gebaartjes.

Seriële structuur: Dina eindigt haar nummers met een eindpose maar staat erop dat het orkest weer speelt als ze weggaat voor een kostuumwisseling. Dit geeft de indruk dat de show doorgaat, alle nummers worden daardoor losjes aan elkaar geregen. 100%.

Improvisatie 100%. Ja, het wordt gewoon saai maar dit kan ze ook goed. Op een workshop in Duitsland enkele jaren geleden gaf ze zomaar een show weg met een dans die stond als een huis. Uit het niets geïmproviseerd na een zware showavond en een workshop.

Totaalscore cultuur 370: $4 = 92,5$

Eindscore 392,5: $4 = 98\%$

Suraya Hilal

Verrast was ik door het volgende filmpje van Suraya uit 2008.

http://www.youtube.com/watch?v=AhFaHBeO_eA

Ze improviseert hier op de *oud*. Suraya Hilal is een Egyptische vrouw die haar danskunst in het Westen op het theaterpodium neerzet. Veelal met een live orkest.

Ik volg haar activiteiten al ongeveer 20 jaar. Ze is een professionele danseres met een enorm doortraind lichaam. Het lijkt wel of al haar cellen reageren op oriëntaalse muziek. Haar lichaam reageert eerder dan ze het zelf kan doen. Ze scoort op muziek de volle 100%.

Suraya heeft al vele stijlen met even zovele adepten achter zich gelaten, van Raqs Sharqi tot het huidige Hilal Dance. Daarbij is ze steeds op zoek naar interactie tussen haar lichaam en de muziek. Ze probeert haar lichaam zo fijn mogelijk af te stemmen. Wat betreft de techniek heeft ze een

ontwikkeling doorgemaakt van isolaties naar holistisch dansen. In bovengenoemde solo zie je echter kleine isolaties terugkomen. Op onverwachte momenten piepen ze gewoon tevoorschijn uit de geschiedenis van haar eigen lichaam. Suraya is een danseres die zichzelf blijft vernieuwen. En dat binnen de traditie !! Ook op techniek vind ik daarom dat ze 100% scoort hoewel ze tegenwoordig afwijkt van de standaard isolaties. Maar ze beheerst die wel. Ze maakt een keuze vanuit kennis en ervaring.

Gevoel: als vertolkster van de gevoelens die de muziek bij haar oproept is ze zeer serieus en heeft eigenlijk een westerse podiumattitude. Het is meer haar lichaam wat reageert op de klankkleur dan haar gevoel. In het brede scala ontbreekt vaak de zo typerende Egyptische blijheid. Ze scoort daarom 85% op gevoel

Cultuur: Suraya is in haar Raqs Sharqi tijd heel erg bezig geweest met de ontwikkeling en structurering van de driedeling baladi, shaabi en klassiek. Suraya danst abstract, hooguit zet ze een archetype neer. Dit betekent cultuur a en c 100%.

Uiteraard improviseert ze als de beste. Entertainment naar het publiek ontbreekt vaak in haar shows. Daarom voor improvisatie 80%.

Wat betreft vrouwendans vind ik haar androgyn. Ze kiest er bewust voor niets met erotiek, sexualiteit of vrouwenzaken te doen. Haar dans is krachtig en eerder wat masculien. Ze scoort daarom op dit punt 0%.

Totaalscore cultuur 280 : 4= 70

Eindscore 355: 4 = 89%

Morgana

http://www.youtube.com/watch?v=6DHC_XOrmkl

<http://www.youtube.com/watch?v=0NPL1wF81eY>

Morgana is een Spaanse danseres die zich profileert als Gothic Tribal Fusion Buikdanseres.

Ik zag haar deze zomer optreden op het Lite Side festival in Amsterdam. Ze voerde een zwaarddans uit met Chinese vechtsport elementen en een soort Country Cowboy Belly Dance mime stuk.

Haar activiteiten worden gepresenteerd onder de noemer Nieblas de Avalon (De nevelen van Avalon). Dit verradt meteen haar inspiratiebron: Keltische godinnenmystiek. Na wat zoek op YouTube vond ik een interessant dansstuk waarmee ze een vrouwenstatement neerzet.

<http://www.youtube.com/watch?v=lu3wskYIQqk> (cell block tango)

Ze gebruikt geen oriëntaalse muziek. Ze scoort op muziek 0%.

Haar bewegingen zijn groot en hard, plotselinge wendingen en hele grote golvingen door de wervelkolom. Bewegingen die verwijzen naar buikdans maar ook naar andere disciplines als Urban dance, stijldans, martial arts en Indiase dans. Daarnaast een veelvuldig gebruik van het zwaard. Ze beweegt met grote souplesse. De techniek wordt eerder ingezet om te imponeren dan om expressie te geven. Score op techniek 20%

De emotionele grondtoon is expressief en agressief. Het gevoel wat bijna voortdurend uitgestraald wordt is afstandelijkheid en onbereikbaarheid. Dit maakt het spectrum uitermate smal. De zo typerende blijheid ontbreekt. Score op gevoel 10%

Cultuur: In Amsterdam zag ik haar een pop mimen (puppet on a string). Interessant thema voor iemand die zich met vrouwenproblematiek bezig houdt. Ze danst godinnenverhalen op een niet-verhalende manier. Score op 4a 30% op 4c 100%. Ik heb de indruk dat ze zodanig los choreografeert dat er een kleine ruimte is voor improvisatie. Wisselwerking met publiek is niet aan de orde. Score op improvisatie is 20%.

Het onderdeel vrouwendans is interessant. Morgana kiest, ook in haar naam, voor Keltische godinnenmystiek. Ook andere godinnen uit diverse werelddelen inspireren haar. Daarnaast is ze bezig met vrouwenproblematiek in het algemeen. Maar wat ik dan curieus vind is dat zachtheid en vrouwelijke ontvankelijkheid niet in haar bewegingsrepertoire voorkomen. Haar bewegingstaal is eerder mannelijk dan vrouwelijk. Wat is nu haar score op vrouwendans? Teruggaande naar de definitie zou ik zeggen 20%

Totaalscore cultuur 170 : 4= 43

Eindscore 73: 4 = 18%

Belly dance superstar Jillina

http://www.youtube.com/watch?v=Igh7Kk_PIM

Belly dance superstar Ansuya

http://www.youtube.com/watch?v=I5_f4u9U1Hc

Belly dancer Sadie

<http://www.youtube.com/watch?v=YamDoDK71Ds>

Drie danseressen uit de Amerikaanse stijl. De Belly Dance Superstars heb ik live zien optreden. Op video komen ze overtuigender over dan live. Ik wijt dit aan een opvallende cameragevoeligheid en choreografieën die gericht zijn op visuele effecten.

Wat me opvalt, is hoe graag ze op trommelsolo's dansen. Ik zie dan een grote variëteit aan bewegingen en grappige technische vondsten.

Wat ik echter mis is het doorvoelen van een ritme. Voordat je het weet is er alweer een ander ritme ingeschakeld waarop weer andere technische hoogstandjes worden geshowd. Het lijkt of de percussionist noch de danseres tijd nemen om een ritme te voelen.

Alles is uitgeteld en uitgechoreografeerd. Op het popmuziekclipje is de danseres soms voor op de muziek, volgt ze uitgetelde combinaties en mist daardoor de clue van de muziek. Ik herinner me van hun tournee in Europa dat er veelvuldig in muziek was geknipt en geplakt om de muziek passend te maken aan de choreografie. Overigens was er op een dergelijke wereldtournee maar één percussionist bij. Dit vind ik een echte misser. Had die ene dan ook maar thuisgelaten. De gebruikte muziek is wel oriëntaals en deze danseressen kennen de ritmes. Jillina danst Khaleegy passen op een golfritme. Toch mist vaak de echte connectie en toewijding aan de muziek. Daarom is score muziek 70%.

De techniek is sterk geperfectioneerd en doorgewerkt. Strakke isolaties, veel borst bewegingen (die overigens niet oorspronkelijk zijn), grote bewegingen op effect en buitenkant gericht. Het is isoleren om het isoleren en niet meer om een emotie over te brengen. De oorspronkelijke buikdanstechniek is een eigen leven gaan leiden in Amerika. Daarom score techniek 50%.

De uitgebeelde gevoelens zijn opgelegd, voelen niet als echt maar eerder als "kijk mij eens goed dansen" en "ik ben sexy". Beiden meer van buiten benaderd dan van binnen gevoeld. Omdat ze zichzelf zo goed vinden kijken ze dan wel weer heel blij.

Virtuositeit wordt geprefereerd boven persoonlijke authenticiteit. Bellydancer Sadie lijkt soms wel een robot. Score op gevoel is dan ook 10%.

Cultuur a en c zijn 100%. Improvisatie is 0% en vrouwendans zou ik zeggen 30% juist vanwege het ontbreken van een binnenwereld.

Totaalscore cultuur 230 : 4 = 58

Eindscore 188: 4 = 47%

Orit Maftsir

<http://www.youtube.com/watch?v=Fg0UNLEPglw>

Orit Maftsir is een Israëliëse danseres. Ze is van oorsprong actrice.

Ze komt af en toe naar Nederland en ik heb haar op een feest zien optreden.

Ze danst veel op cd maar ik zag op YouTube ook enkele clips met live orkest.

Ze kent de Egyptische muziek goed en weet het onderscheid in de stijlen. Soms zingt ze zelfs mee.

Toch lijkt het alsof ze niet danst op het orkest, alsof het orkest gevraagd is een nummer van cd te spelen. Er lijkt geen echte verbinding. Ze scoort op muziek 80%.

Haar techniek is uitstekend ontwikkeld. Wel kun je heel goed zien dat ze van Dina houdt. Ze imiteert haar techniek en vooral gebaartjes. Daardoor komt het onecht over. Ze danst gevarieerd en op visueel effect. Dit geeft een Amerikaanse smaak aan haar dans. Techniek score 80%

Gevoel: Orit is een echte dramaqueen en bewijst hier een uitstekende actrice te zijn. Waar is de echte Orit denk ik soms. Het is amusant maar blijft toneelspel. Score 50%.

Cultuur a en c beiden 100%.

Improvisatie: ze is gek op aandacht en pakt die dan ook van haar publiek. In de regel houdt ze wel vast aan de choreografie. Score 80% Vrouwendans 100%

Totaalscore cultuur 380 : 4 = 95%

Eindscore 305: 4 = 76%

Het schrijven van dit artikel heeft me geholpen de kwaliteit te zien in andere danseressen maar ook duidelijk en helder te krijgen waar ikzelf sta in het brede scala van aan oriëntaalse dans gerelateerde stijlen.

Ik wil jullie uitnodigen de meetlat te gaan gebruiken zodat je ook zelf deze ervaring mag opdoen.

Marieke van Beek
December 2009